

De optativus

1. Overzicht van de modi

Naast de persoon (1^e/2^e/3^e), het getal (sg./pl.), de zogenoemde diathesen (act. / med. / pass.) en de tijden (prs./ipf./aor./p.q.)perf./fut.) heeft het Griekse werkwoord ook een *modus* (Lat. 'wijze'), waarvan je er al een aantal kent. Hieronder een overzicht:

	<i>Grieks</i>	<i>Nederlands</i>
-	indicativus (ind.):	aantonende wijs
-	coniunctivus (con.):	aanvoegende wijs
-	optativus (opt.):	geen Nederlandse equivalent
-	imperativus (imp.):	gebiedende wijs
-	participium (ptc.):	(on)voltooid deelwoord
-	infinitivus (inf.):	hele werkwoord

In het overzicht worden er een nieuwe *modus* genoemd: de *optativus*. In het Nederlands kennen we geen echte optativus. Meestal wordt die omschreven of weergegeven met een aanvoegende wijs.

2. Vorm van de optativus

De uitgang van de *optativus* is altijd gemakkelijk te herkennen: in alle gevallen zie je in de uitgang een *iota* (*subscriptum*), zie de uitgangen hieronder:

Actief	ε-w.w.	Medium	ε-w.w.
-οιμι	-οίην	-οίμην	-οίμην
-οις	-οίης	-οιο	-οῖο
-οι	-οίη	-οιτο	-οῖτο
-οιμεν	-οῖμεν	-οίμεθα	-οῖμεθα
-οιτε	-οῖτε	-οισθε	-οῖσθε
-οιεν	-οῖεν	-οιντο	-οῖντο

Let op:

- de opt. aor. heeft géén augment, want het augment komt alleen voor in de ind.
- bij α-werkwoorden en de μι-w.w. (δείκνυμι, ἵστημι, ἵημι, τίθημι, δίδωμι, εἶμι en εἴμι) zijn de uitgangen iets afwijkend (zie tb. p. 101 en de diverse overzichten in grammatica *Pallas* 4)
- de opt. van het ipf. bestaat niet

3. Gebruik

Het gebruik van de *optativus* onderscheiden we in twee categorieën: in hoofdzinnen en in bijzinnen.

In beide categorieën komen enkele gebruikswijzen voor die we de 'semantische waarde' van de *optativus* noemen.

A. De *optativus* in hoofdzinnen:

➤ *optativus desiderativus / cupitivus* in HZ zónder ἄν

Deze *optativus* drukt een wens uit die *vervulbaar* wordt geacht:

- τὸν δοῦλον λύοι -
- μὴ ταῦτα γένοιτο -
- θεοὶ δοῖεν ἡμῖν τὴν νίκην -

➤ *optativus potentialis* in HZ mét ἄν

- *potentialis* (van een situatie die zal optreden onder bepaalde mogelijke omstandigheden: als deze mogelijkheid feit wordt, dan is dit het gevolg)

- εἰ τοῦτο ποιίῃ, τὸν δοῦλον ἄν ποιοίην
.....
.....
- εἰ πείθοισθε τοῖς λόγοις αὐτοῦ, δύναισθ' ἄν κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι
.....
.....
- πρὸς τὸν διδάσκαλον ἄν ἐρχοίμεθα
.....
.....

- oefeningen: wb. 2B, p. (86-87)^{A+B}

B. De optativus in bijzinnen

➤ optativus potentialis zónder ἄν in een voorwaardelijke bijzin

Als in een hoofdzin een optativus potentialis staat (zie boven, punt A), is de bijzin vaak een *voorwaardelijke bijzin* die begint met ‘als ...’

- ο εἰ τοῦτο ποιοίη, τὸν δοῦλον ἄν ποιοίην

.....
.....

- ο εἰ πείθοισθε τοῖς λόγοις αὐτοῦ, δύναισθ' ἄν κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι

.....
.....
.....

➤ optativus obliquus zónder ἄν: ook wel ‘vervangende optativus’ genoemd

Je krijgt de *optativus obliquus* in bijzinnen, als de hoofdzin in een verleden tijd staat en er in de bijzin een indicativus of een coniuunctivus zou staan als de hoofdzin in de tegenwoordige tijd had gestaan.

Enkele voorbeelden:

- HZ in tegenwoordige tijd:

- ο οἱ Πέρσαι πολιόρκουσιν τὴν Μίλητον ἵνα ἔλωσιν

.....

- ο ὁ δεσπότης λέγει ὅτι ὁ ἀνὴρ τὸν δοῦλον λύει

.....

- ο ἐρωτᾷ ποῦ ἐστίν

.....

- ο φοβοῦνται μὴ αὔθις λυπῶνται

.....

- HZ in verleden tijd:

- ο οἱ Πέρσαι ἐπολιόρκουν τὴν Μίλητον ἵνα ἔλοιεν

.....

- ο ὁ δεσπότης ἔλεγεν ὅτι ὁ ἀνὴρ τὸν δοῦλον λύσειεν

.....

- ο ἤρετο ποῦ εἶη

.....

- ο ἐφοβοῦντο μὴ αὔθις λυποῖντο

.....

C. Samengevat

De semantische waarden van de optativus zijn dus, kort samengevat:

- in de hoofdzin
 - optativus desiderativus / cupitivus zónder $\check{\alpha}\nu$
 - optativus potentialis mét $\check{\alpha}\nu$
- in de bijzin:
 - optativus potentialis zónder $\check{\alpha}\nu$
 - optativus obliquus zónder $\check{\alpha}\nu$

D. Oefeningen

Meer oefeningen vind je in wb. 2B, p. (101-102)^{A+B+C}